

ответственности подлежат два и более лица; прикосновенность предусматривает два общественно опасных деяния, каждое из которых порождает уголовно-правовые отношения; причинная связь в прикосновенности отсутствует за исключением преступного попустительства.

Ключевые слова: соучастие, прикосновенность, заранее не обещанное деяние, попустительство.

Summary

Soldatenko A. Dissociation of involvement is to the crime from participation.

In the article the analyzed correlation of institutes of involvement is to the crime and participation. These institutes are similar, however they have a row of differences. If the concealment of crime is promised in good time – such act is a complicity, id est by criminal participation, if the same act is not in good time promised – it already involvement; at participation to criminal responsibility two is subject or more person; involvement provides for two publicly dangerous acts for each independent criminal responsibility must come of that; causal connection is absent in involvement, except for a criminal connivance.

Key words: participation, involvement, act not promised in good time.

УДК 343.233:340.5:[343.611:343.613] (477)(045)

Н. М. ТАШЛИЦЬКА

Наталія Миколаївна Ташлицька, здобувач Київського університету права НАН України

ЗГОДА ПОТЕРПІЛОГО НА ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ В КОНТИНЕНТАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ПРАВА

Інститут згоди потерпілого має багатоаспектний комплексний характер, оскільки його витoki та умови правомірності заподіяння шкоди знаходяться у різних сферах життєдіяльності та містяться у нормах різних галузей права. Крім того, окремі ознаки «згоди потерпілого» мають не тільки правовий, але ще і морально-етичний зміст, що представляє істотний науковий інтерес для дослідників цього питання.

Наука кримінального права в контексті розробки проблеми згоди потерпілого надає теоретично-правову оцінку наслідків відмови особи від найбільш важливих її прав, що є об'єктом кримінально-правової охорони (життя, здоров'я, свобода, гідність, честь, власність, законні інтереси особистості тощо).

З набранням чинності 1 вересня 2001 р. Кримінального кодексу України (далі – КК України) на законодавчому рівні було закріплено кримінально-правовий інститут обставин, що виключають злочинність діяння. Проте, кримінальний закон й досі вимагає проведення комплексних досліджень фундаментальних проблем кримінального права з метою удосконалення кримінального законодавства.

Як відомо, одним із напрямів удосконалення національного законодавства є вивчення законодавчого досвіду інших держав. Тому виявлення рішення подібного питання досліджуваної проблеми, однакової юридичної техніки або інших загальних чинників дозволяє враховувати позитивний досвід тієї чи іншої галузі права іншої держави, та утримуватися від помилок у законотворчому процесі. У теперішній час загальні норми про заподіяння шкоди якому-небудь благу за згодою потерпілого містяться у кримінальному законодавстві лише окремих держав, а саме, у Кримінальному кодексі Австрії, Білорусі, Голландії, Іспанії, Італії, Парагваю, Польщі, Російської Федерації, Сальвадору, Сан-Марино, Федеративної Республіки Німеччина, Швейцарії, Японії тощо.

До дослідження питання інституту згоди потерпілого вдавалися такі вчені, як: А. А. Піонтковський¹, С. В. Познишев², М. Д. Шаргородський³ та ін. На монографічному рівні окремі питання згоди потерпілого на спричинення шкоди, досліджувалися такими вченими, як: Ю. В. Баулін⁴, А. М. Красіков⁵, Омар Мухаммед Мусса Ісмаїл⁶, О. В. Сумачов⁷, М. В. Сенаторов⁸, Т. І. Присяжнюк⁹, К. С. Широков¹⁰. Однак окремого дослідження згоди потерпілого як самостійної обставини, що виключає злочинність діяння, проведено не було, поза увагою лишається ще ціла низка питань, які необхідно дослідити для правильного застосування інституту згоди потерпілого. Зокрема, не було проведено детального аналізу кримінально-правової кваліфікації дій сторонньої особи, що полягає в обмеженні чи повному позбавленні за згодою потерпілого його невід'ємних, охоронюваних законом прав у кримінальному законодавстві країн континентальної правової сім'ї, та умови правомірності завдання такої шкоди, що і є метою даної статті.

Питання кримінально-правової кваліфікації заподіяння шкоди життю, здоров'ю, власності за згодою потерпілої особи не має однозначної відповіді ще з часів становлення права як такого і до сьогодні. Згода потерпілого завжди мала вплив на караність вчиненого, була та є питанням, в якому стикаються два важливі інтереси права: приватне та публічне, що, у свою чергу, спонукає до його поглибленого вивчення у кримінальному праві.

Розвиток поняття «згода потерпілого на заподіяння шкоди» у континентально-правовій сім'ї почав набувати своєї актуальності ще в правовій системі Стародавнього Риму, яка діяла в Римській державі. Дедалі, по

мірі набуття у давньоримському суспільстві потреби у складанні зводу законів (які набули свого виразу в першій кодифікації цивільного права – «Corpus iuris civilis» або більше відомі як Дигести Юстиніана), цей принцип отримав своє законодавче закріплення. У Дигестах Юстиніана «згода потерпілого» визначалась не як пряме волевиявлення на спричинення шкоди своєму життю, а як спонукання до заподіяння такої шкоди, а саме: «Якщо хто-небудь заподіяв шкоду за спонуканням іншої особи, то не відповідає, ані той, хто спонукав, оскільки він не вбив, ані той, кого спонукали, оскільки він не заподіяв шкоди протиправно»¹¹.

На думку А. М. Красікова, зародження кримінально-правового інституту «згоди потерпілого» припало на період становлення римського права¹². Позиція римського права щодо звільнення від покарання того, хто заподіює шкоду за наявності згоди потерпілої особи в історії та праві тих часів не була єдина, Вавилон активно підтримував ідею безкарності особи, винної у спричиненні смерті потерпілому за його згодою¹³.

Як вже раніше зазначалося, згода потерпілого на спричинення шкоди його охоронюваним кримінальним законом конституційним правам та законним інтересам, виявляє багато складнощів при вирішенні питання кримінально-правової кваліфікації, а саме: в обсязі й межах кримінальної відповідальності особи, яка погодилась на заподіяння такої шкоди.

У кримінальному законодавстві країн континентальної правової системи питання «згоди потерпілого» вирішується по-різному, шляхом закріплення в межах Загальної або (та) Особливої частини.

У кримінальному законодавстві таких країн, як Білорусь, Італія, Польща, Сан-Марино питання «згоди потерпілого» розглядається в межах Загальної частини. У Кримінальному кодексі Республіки Білорусь згода потерпілого згадується в Загальній частині в межах обставин, які виключають злочинність діяння, й виражені через обґрунтований ризик: «Ризик не визнається обґрунтованим, якщо він завідомо був пов'язаний із загрозою екологічної катастрофи, суспільного лиха, настання смерті або заподіяння тяжкого тілесного ушкодження особі, яка не виразила згоду на те, щоб її життя або здоров'я були поставлені в небезпеку» (ч. 3. ст. 39)¹⁴.

Згідно зі ст. 50 Кримінального кодексу Італії: «Звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка заподіює шкоду або піддає небезпеці право за згодою іншої особи, що має це право на законній підставі»¹⁵.

Кримінальний кодекс Сан-Марино у ст. 39 проголошує: «Некараною є всяка особа, яка заподіює шкоду або загрожує благополуччю із законно вираженої згоди особи, яка має право давати таку згоду. Така згода не має законної сили, якщо вона отримана насильницьким шляхом, або вона була надана в силу очевидної омані, отримана за допомогою обману або виражена особою, яка не досягла вісімнадцятирічного віку, або особою, нездатною висловити усвідомлення ним значення вчиненого діяння і волевиявлення»¹⁶.

У Загальній частині Кримінального кодексу Республіки Польща у ст. 27 § 2 закріплена наступна норма: «Медичний, технічний або економічний експеримент не допускається без згоди учасника, на якому він проводиться, належним чином поінформованого про очікуваний корисний результат і загрози йому і вигляді негативних наслідків, а також про ймовірність їх виникнення, так само як і про можливість відмови від участі в експерименті на будь-якому його етапі»¹⁷.

Важливо зауважити, що кримінальне законодавство за своєю структурою містить у Загальній частині положення, які вказують на норми, що встановлюють принципи і загальні положення кримінального права, а також визначають його основні інститути, тобто норми, які застосовуються до всіх злочинів. У вітчизняному науковому середовищі триває дискусія щодо кримінально-правового значення та змісту поняття «згода потерпілої особи». Більшість дослідників цей інститут розглядають крізь призму обставин, що виключають злочинність та караність діяння. Тому, при впровадженні інституту «згода потерпілого» до кримінального законодавства України, необхідно впровадити загальну норму, яка б містила вказівку на заподіяння шкоди за згодою потерпілого як обставину, що виключає злочинність діяння.

У кримінальному законодавстві багатьох країн «згода потерпілої особи» закріплена в Особливій частині, зокрема, щодо відповідальності за заподіяння шкоди життю (евтаназія), здоров'ю (тілесних ушкоджень, трансплантації органів, аборт, стерилізація, операції по зміні статі тощо). До таких держав відносяться Австрія, Голландія, Іспанія, Парагвай, Польща, Російська Федерація, Сальвадор, Федеративна Республіка Німеччина, Швейцарія, Японія.

Так, наприклад, у Кримінальному кодексі Австрії, у § 77 «Вбивство за вимогою потерпілого», закріплено наступне: «Хто вбиває іншу людину за її серйозною і наполегливою вимогою, *карається позбавленням волі на термін від шести місяців до п'яти років*»¹⁸.

У Кримінальному кодексі Голландії в ст. 293 зазначено: «Особа, яка позбавляє життя іншу особу на явне виражене та щире прохання цієї особи, *підлягає терміну тюремного ув'язнення не більше дванадцяти років або штрафові п'ятої категорії*»¹⁹.

Натомість, вже Кримінальний кодекс Іспанії у ст. 155 встановлює таке: «у злочинах, пов'язаних із заподіянням тілесних ушкоджень, якщо досягнуто законної добровільної угоди, ініціатива чого виходить від потерпілого, *призначається покарання нижче на одну або дві ступені*», але «не вважається законною угода з особою, яка не досягла вісімнадцяти років, або з недездатною особою»²⁰.

У Кримінальному кодексі Республіки Польща 1998 р. в § 1 ст. 150 передбачається що той «хто вчинює вбивство людини на її прохання або під впливом жалю до неї, *підлягає покаранню на термін від 3 місяців до 5 років*». А вже у § 2 зазначеної статті встановлюється, що у виняткових випадках суд може застосувати надзвичайне пом'якшення покарання і *навіть відмовитися від його призначення*²¹.

Протилежний підхід міститься у Кримінальному кодексі Парагваю, який у ст. 114, визначає відповідальність за заподіяння тілесної шкоди за згодою потерпілого а саме: «Згода потерпілого усуває відповідальність за заподіяння тілесної шкоди, виключаючи навмисну тяжку шкоду»²².

Російська Федерація в своєму законодавстві безпосередньо визначила згоду потерпілого лише в частині зараження людину ВІЛ-інфекцією в примітці до ст. 122 Кримінального кодексу: «особа, яка свідомо поставила іншу особу в небезпеку зараження ВІЛ-інфекцією або заразила її, звільняється від кримінальної відповідальності у разі, якщо інша особа, поставлена в небезпеку зараження або заражена ВІЛ-інфекцією, була своєчасно попереджена про наявність у першого цієї хвороби і добровільно погодилося вчинити дії, які створили небезпеку зараження»²³.

У Кримінальному кодексі Сальвадору (ч. 2 ст. 147) виокремлено наступне: «укладена вільна угода звільняє від покарання у разі трансплантації органів, здійсненої відповідно до закону, стерилізації та операції по зміні статі»²⁴.

У кримінальному праві Федеративної Республіки Німеччини згода потерпілої особи розглядається як конститутивна ознака складу певних злочинів та як ознака складу, що пом'якшує кримінальну відповідальність. Так, наприклад, у § 216 «Вбивство на прохання потерпілого» Кримінального кодексу ФРН зазначається: «(1) Хто вбиває іншу особу у разі категоричного та наполегливого прохання потерпілого позбавити його життя, той карається позбавленням волі на строк від шести місяців до п'яти років»²⁵. У § 228 «Згода потерпілого» цього ж кодексу визначено: «Хто завдає потерпілому тілесне ушкодження з його згоди, тільки тоді діє протиправно, коли діяння, незважаючи на згоду потерпілого, порушує загальноприйняті моральні норми»²⁶.

Кримінальний кодекс Швейцарії у ст. 144 «Вбивство на прохання потерпілого» встановлює: «Хто з гідних уваги мотивів, а саме з жалю вбиває людину на її серйозну та наполегливу вимогу, карається тюремним ув'язненням»²⁷.

Стаття 213 Кримінального кодексу Японії пов'язує згоду потерпілого із проведенням абортів, а саме: «той, хто провадив аборт за бажанням або за згодою жінки, карається позбавленням волі з примусовою фізичною працею на строк до двох років. Якщо результатом цього було заподіяння смерті або тілесного ушкодження жінці, то покаранням є позбавлення волі з примусовою фізичною працею на строк від трьох місяців до п'яти років»²⁸.

Проведений аналіз свідчить про відсутність єдності розуміння сутності поняття «згоди потерпілого», а також його місця у системі континентального права. Хоча не можна заперечувати того, що наявність різноманітних підходів у закріпленні, а також тлумаченні кримінальної відповідальності осіб, які заподіюють шкоду за згодою потерпілого, свідчить про існування спроб дослідників визначити межі допустимого й достатнього використання особою своїх охоронюваних законом прав й свобод людини і громадянина.

Так, на нашу думку, можна цілком погодитися із доцільністю закріплення у Загальній частині Кримінального кодексу України норм як це має місце в Італії, Сан-Маріно, у яких йдеться про звільнення від кримінальної відповідальності й некараності особи, яка заподіяла шкоду потерпілому за його згодою.

Не можна не брати до уваги, що «згода потерпілої особи» закріплена й в межах Особливої частини КК багатьох європейських країн, у частині безпосереднього пом'якшення покарання за заподіяння «за згодою» шкоди життю (евтаназія), здоров'ю (тілесних ушкоджень, трансплантації органів, абортів, стерилізації, операцій по зміні статі, тощо). Це такі країни як Австрія, Голландія, Іспанія, Парагвай, Польща, Російська Федерація, Сальвадор, Федеративна Республіка Німеччина, Швейцарія, Японія.

Вивчення іноземного досвіду показує, що на цей час відсутня чітка позиція з приводу обсягів можливого розпорядження людиною такими своїми невід'ємними правами, як право на життя і здоров'я. Тому й відсутній єдиний напрям у підході до кримінально правової кваліфікації поведінки особи, яка спричиняє шкоду життю чи здоров'ю потерпілого за його згодою при заподіянні смерті й тілесних ушкоджень.

¹ Пионтковский А. А. Учение о преступлении по советскому уголовному праву / А. А. Пионтковский. – М.: Госюриздат, 1961. – 666 с.

² Познышев С. В. Основные начала науки уголовного права. Общая часть / С. В. Познышев. – М.: А. А. Карцев, 1912. – 669 с.

³ Шаргородский М. Д. Преступления против жизни и здоровья / М. Д. Шаргородский. – М.: Юрид. изд-во МЮ СССР, 1947. – 511 с.

⁴ Баулин Ю. В. Причинение вреда с согласия «потерпевшего» как обстоятельство, исключающее преступность деяния / Ю. В. Баулин. – Х.: Кроссруд, 2007. – 96 с.

⁵ Красиков А. Н. Сущность и значение согласия потерпевшего в советском уголовном праве / А. Н. Красиков. – Саратов: Изд-во Саратовского университета, 1976. – 120 с.

⁶ Исмайл О. М. М. Обстоятельства, которые исключают виновность деяния в криминальном праве Украины та Йорданії: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. – К., 2003. – 20 с.

⁷ Сумачев А. В. Публичность и диспозитивность в уголовном праве: монография / А. В. Сумачев. – М.: Юрист, 2003. – 331 с.

⁸ Сенаторов М. В. Потерпелый від злочину в кримінальному праві: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. – Х., 2004. – 20 с.

⁹ Присяжнюк Т. І. Інститут потерпілого у кримінальному праві України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. – К., 2006. – 22 с.

- ¹⁰ Широков К. С. Согласие лица на причинение ему вреда как обстоятельство, исключающее преступность деяния: монография / К. С. Широков. – Хабаровск: РИЦ ХГАЭП, 2010. – 196 с.
- ¹¹ Дигесты Юстиниана. Тит. 2 / пер. и прим. И. С. Перетерского. – М.: Наука, 1984. – С. 174.
- ¹² Красиков А. Н. Преступления против права человека на жизнь: в аспектах de lege lata u de lege ferenda / А. Н. Красиков. – Саратов: СУ, 1997. – С. 163.
- ¹³ Капинус О. С. Эвтаназия как социально-правовое явление: монография / О. С. Капинус. – М.: Буквоед, 2006. – С. 33.
- ¹⁴ Уголовный Кодекс Республики Беларусь: принят Палатой представителей 9 июля 1999 года. Одобрен Советом Республики 24 июля 1999 г.: Текст Кодекса по состоянию на 15 сентября 2004. – Минск, 2004. – С. 67.
- ¹⁵ Сравнительное уголовное право. Особенная часть: Монография / Под общ. и науч. ред. С. П. Щербы. – М.: Юрлитинформ, 2010. – С. 124.
- ¹⁶ Кримінальний Кодекс Сан-Марино. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://web1.law.edu.ru/norm>
- ¹⁷ Уголовный Кодекс Польши: с измен. и доп. от 1 августа 2001 / Науч. ред. А. И. Лукашова, Н. Ф. Кузнецова; Пер. с пол. Д. А. Барилевич. – СПб: Юридический центр Пресс, 2001. – С. 97.
- ¹⁸ Уголовный кодекс Австрии / Пер. и предисл.: Серебренникова А. В. – М.: Зерцало, 2001. – С. 124.
- ¹⁹ Уголовный кодекс Голландии / Науч. ред. докт. юрид. наук, заслуженного деятеля науки РФ, проф. Б. В. Волженкина, перевод с англ. И. В. Мироновой. 2-е изд. – СПб: Юридический центр Пресс, 2001. – С. 293
- ²⁰ Уголовный Кодекс Испании. – М.: Издательство ЗЕРЦАЛО, 1998. – С. 55.
- ²¹ Уголовный кодекс Польши: с изм. и доп. на 1 авг. 2001 г. / Науч. ред. А. И. Лукашова, Н. Ф. Кузнецова; Пер. с пол. Д. А. Барилевич. – СПб: Юридический центр Пресс, 2001. – С. 97.
- ²² Сравнительное уголовное право. Особенная часть: Монография / Под общ. и науч. ред. С. П. Щербы. – М.: Юрлитинформ, 2010. – С. 245.
- ²³ Кримінальний кодекс Російської Федерації (Закон від 13.06.1996 № 63) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.consultant.ru/popular/ukrf/>
- ²⁴ Сравнительное уголовное право. Особенная часть: Монография / Под общ. и науч. ред. С. П. Щербы. – М.: Юрлитинформ, 2010. – С. 124.
- ²⁵ Уголовный кодекс ФРГ / Пер. с нем. и предисл.: Серебренникова А. В. – М.: Зерцало, 2001. – С. 127.
- ²⁶ Там само. – С. 133–134.
- ²⁷ Уголовный кодекс Швейцарии / Научное редактирование, предисловие и перевод с немецкого канд. юрид. наук А. В. Серебряниковой. – СПб: Юридический центр Пресс, 2002. – С. 161.
- ²⁸ Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии). Сборник законодательных материалов / Под ред. И. Д. Козочкина. – М.: Зерцало, 1999. – С. 99.

Резюме

Ташлицька Н. М. Згода потерпілого на заподіяння шкоди в континентальній системі права.

У статті проведено аналіз інституту згоди потерпілого у кримінальному законодавстві держав, які належать до континентального типу правової системи. Здійснено дослідження використання даного інституту як обставини, що виключає злочинність діяння. Зроблено висновок про доцільність закріплення норм про «згоду потерпілого» у Загальній та Особливій частинах Кримінального кодексу України.

Ключові слова: згода потерпілого, потерпілий, обставина, що виключає злочинність діяння, континентальна система права.

Резюме

Tashlitskaya N. N. Согласие потерпевшего на причинение вреда в континентальной системе права.

В статье проведен анализ института согласия потерпевшего в уголовном законодательстве государств, принадлежащих к континентальному типу правовой системы. Осуществлено исследование использования данного института как обстоятельства, исключающего преступность деяния. Сделан вывод о целесообразности закрепления норм о «согласии потерпевшего» в Общей и Особенной частях Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: согласие потерпевшего, потерпевший, обстоятельства, исключающие преступность деяния, континентальная система права.

Summary

Tashlitskaya N. Victims consent to harm in the continental law system.

In the article analyzed the Institute of victims consent in the criminal law of the states belonging to the continental type of legal system. The author analyses the implementation of this institute as circumstances precluding criminality and concluded about the feasibility of fixing norms of “victims consent” in the general and special part of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: victims consent, victim, circumstances precluding criminality, continental law system.

УДК 341.641

К. О. САВЧУК, О. І. МЕЛЬНИЧУК

Костянтин Олександрович Савчук, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Інституту держави в права ім. В. М. Корецького НАН України

Олена Ігорівна Мельничук, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Інституту держави в права ім. В. М. Корецького НАН України

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНОМУ СУДІ ООН У ЗВ'ЯЗКУ З АГРЕСІЄЮ З БОКУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

На сьогоднішній день Українська держава переживає надзвичайно важкі часи, вперше у своїй новітній історії зіткнувшись зі збройною агресією з боку супротивника, який значно переважає Україну як у воєнно-політичному, так і в економічному відношенні. Дії Російської Федерації, пов'язані з анексією території Автономної Республіки Крим та збройним втручанням і підтримкою незаконних збройних формувань на Сході України, безперечно, слід розглядати як такі, що порушують міжнародно-правові зобов'язання Російської Федерації за Статутом ООН, Декларацією про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН 1970 р., Гельсінкського заключного акта НБСЄ 1975 року, Договору про дружбу та співробітництво між Російською Федерацією та Україною від 31 травня 1997 р., а також низки інших міжнародних договорів, не кажучи вже про явне нехтування Російською Федерацією її зобов'язаннями, закріпленими у Будапештському меморандумі 1994 року. У цих умовах найактуальнішим завданням для вітчизняної науки міжнародного права стає пошук можливих міжнародно-правових засобів захисту суверенітету і територіальної цілісності України, в тому числі й шляхом звернення до міжнародних юрисдикційних органів. Не можна сказати, що українська наука міжнародного права не приділяє увагу дослідженню цих питань. Особливо слід виділити ґрунтовну монографію «Українська революція гідності, агресія РФ і міжнародне право», підготовлену потужним авторським колективом на чолі з професором О. В. Задорожнім¹. Міжнародно-правовим аспектам захисту інтересів України у зв'язку з російською агресією присвячені публікації таких українських юристів-міжнародників, як О. В. Задорожній, І. Г. Білас, Т. Р. Короткий, М. М. Гнатовський, Б. В. Бабін, О. О. Мережко, Г. Г. Динис та багатьох інших теоретиків і практиків в галузі міжнародного права. Перспективи можливого звернення України для захисту своїх прав до Міжнародного Суду ООН зараз активно обговорюються в експертному середовищі². Отже, метою даної наукової публікації є аналіз юридичних можливостей порушення провадження з боку України проти Російської Федерації в Міжнародному Суді ООН.

Аналізуючи міжнародно-правові документи, що містять зобов'язання з боку Російської Федерації поважати територіальну цілісність України, слід насамперед назвати Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Російською Федерацією та Україною від 31 травня 1997 року³. Цей договір містить наступні положення з питання, що розглядається: 1) Високі Договірні Сторони відповідно до положень Статуту ООН і зобов'язань, що містяться в Заключному акті Наради з безпеки і співробітництва в Європі, поважають територіальну цілісність одна одної і підтверджують непорушність існуючих між ними кордонів (ст. 2 Договору); 2) Високі Договірні Сторони будують відносини одна з одною на основі принципів взаємної поваги суверенної рівності, територіальної цілісності, непорушності кордонів, мирного врегулювання спорів, незастосування сили або загрози силою, включаючи економічні та інші способи тиску, права народів вільно розпоряджатися своєю долею, невтручання у внутрішні справи, додержання прав людини та основних свобод, співробітництва між державами, сумлінного виконання взятих міжнародних зобов'язань, а також інших загальноновизнаних норм міжнародного права (ст. 3). Також варто відмітити положення, відповідно до якого